EUGENIU COŞERIU
(1921 – 2002)

Comunitatea cercetătorilor clujeni din domeniul ştiinţelor umane a pierdut, la 7 septembrie 2002, pe unul dintre cei mai iluştri Magiştri ai săi, care este, în acelaşi timp, şi unul dintre cei mai străluciţi exponenţi ai umanioarelor de pretutindeni. Această grea pierdere este resimţită, într-un mod cu deosebire dureros, de lingviştii din toate domeniile, de semioticienii, filosofii, istoricii şi teoreticienii literari ai Clujului, pe care marele învăţat de la Tübingen a reuşit să-i adune, din nou, cel puţin în parte, în întâlnirile memorabile, desfăşurate, în ultimul deceniu, sub egida Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu" al Academiei Române, a colocviilor internaţionale organizate de Societatea Culturală „Lucian Blaga", din 1998, sub auspiciile Centrului de Studii Integraliste „Eugeniu Coşeriu". Redactorii şi colaboratorii „Dacoromaniei" renăscute pierd, atât de curând, chiar pe unul dintre fondatorii şi membrii Colegiului ei director, care a girat, prin îndemnul pilduitor al spiritului său, noul început de drum al acestei reviste ştiinţifice; eforturile ei de a recuceri altitudinile ştiinţifice caracteristice marilor tradiţii ale şcolii filologice clujene vor fi astfel mai dificile.

Născut la 27 iulie 1921, în binecuvântatele ţinuturi din nordul Moldovei, în stânga Prutului, la Mihăileni, Eugeniu Coşeriu a urmat şcoala primară în satul natal şi Liceul „Ion Creangă" din Bălţi. Şi-a început studiile universitare în 1939/1940, la Iaşi, continuându-le în trei mari centre universitare din Italia: Roma (1940–1944), Padova (1944–1945) şi Milano (1945–1949). Desăvârşirea studiilor a fost încununată cu două strălucite doctorate: în litere, cu eminentul lingvist Giovanni Maver (Roma, 1944), şi în filosofie, cu unul dintre marii filosofi italieni, Antonio Banfi. În 1951, tânărul lingvist preia conducerea Catedrei de lingvistică generală şi indo-europeană a Universităţii din Montevideo (Uruguay), unde conduce şi Institutul de Lingvistică al Universităţii. Este perioada în care, prin lucrări de teoria şi filosofia limbajului, cu un larg răsunet în comunitatea ştiinţifică internaţională (*Creaţia metaforică în limbaj,* 1952; *Sistem, normă şi vorbire,* 1952; *Formă şi substanţă,* 1954; *Sincronie, diacronie şi istorie,* 1958), E. Coşeriu a contribuit la articularea doctrinară şi la formularea coerentă a principiilor lingvisticii ca ştiinţă a culturii. Îşi continuă prodigioasa activitate ştiinţifică, după 1963, în Germania, la Universitatea din Tübingen, unde publică numeroase studii şi cercetări de istorie a

filosofiei limbajului, lingvistică teoretică, lexematică şi gramatică funcţională, lingvistica textului, tipologie lingvistică, istoria limbilor (în special romanice). Bibliografia operei sale ştiinţifice, alcătuită în 2002 de A. Murguía, cuprinde 382 de titluri.

Opera sa ştiinţifică este recunoscută şi receptată pe toate meridianele, fiind tradusă în numeroase limbi: germană, spaniolă, portugheză, italiană, japoneză, engleză, rusă, franceză, finlandeză, cehă, greacă, coreeană şi română. Comunitatea ştiinţifică internaţională recunoaşte valoarea excepţională a operei Magistrului din Tübingen şi îi oferă, în chip de omagiu, la aniversarea a 60, apoi la 65 de ani, 9 impunătoare volume însumând circa 4 300 de pagini, la care colaborează peste 240 de cercetători (lingvişti, filosofi, istorici şi critici literari) din întreaga lume. Este ales în conducerea unor importante foruri ştiinţifice internaţionale: Asociaţia Internaţională a Cercetătorilor din Ştiinţele Umane Moderne; Societatea de Lingvistică Europeană; Societatea de Lingvistică Romanică. Devine membru al Societăţii Lingvistice din Paris, al Cercului Lingvistic din New York, al Asociaţiei Internaţionale de Fonetică. Este ales *membru corespondent* al Academiei Regale Spaniole, al Academiei de Limbă din Chile, al Academiei de Ştiinţe din Bavaria, *membru titular* al Academiei de Filologie din Brazilia, al Academiei Regale din Norvegia, al Academiei de Ştiinţe din Heidelberg, al Academiei de Ştiinţe din Milano, al Academiei Europene din Londra, *membru de onoare* al Academiei de Ştiinţe şi Arte Româno-Americane din New York, al Academiei de Ştiinţe din Republica Moldova, al Academiei Române. Universităţi din întreaga lume îi acordă suprema distincţie universitară, titlul de *Doctor Honoris Causa:* cea din Bucureşti, 1971; din Montevideo, Uruguay, 1980; din San Juan, Argentina, 1981; din Tampere, Finlanda, 1985; din Cordoba, Argentina, 1987; din Santiago, Chile, 1988; din Münster, Germania, 1989; din Bologna, Italia, 1990; din Madrid, Spania, 1991; din Cluj şi Iaşi, 1992; din Granada, Spania, 1993; din Chişinău, Republica Moldova, 1993; din Mendoza, Argentina, 1993, din Constanţa, Craiova şi Timişoara, 1994; din Lima şi Arequipa, Peru, 1994; din Vigo şi Salamanca, Spania, 1995; din Sofia, Bulgaria, 1995; din Rio de Janeiro şi Niterai, Brazilia, 1996.

Opera Magistrului întemeiază unul dintre cele mai importante curente din lingvistica mondială, cunoscut sub numele de ***lingvistică integrală,*** despre care s-a anticipat, cum bine se ştie, că va domina lingvistica secolului al XXI-lea.

Reîntors pe plaiurile natale după mai bine de jumătate de veac, savantul, într-un dialog cu oamenii de cultură basarabeni, răspundea solicitării unui interlocutor („Aţi fost numit «un gigant al lingvisticii mondiale»; vă rog să ne vorbiţi despre istoria acestei aprecieri") definind la modul esenţial sensul traseului său spiritual: „Poate este adevărat. Chiar dacă nu s-ar spune despre mine aceste cuvinte, eu aş continua să muncesc cât mă ţine Dumnezeu. Aceasta este misiunea mea, să duc ştiinţa cât mai departe şi cât mai coerent". Tot într-o privire de ansamblu asupra destinului său, în planul existenţei sale lumeşti, de data aceasta, Eugeniu Coşeriu,

aflat la vârsta senectuții, ne spunea: „Fără îndoială că au existat şi greutăți, şi conflicte, şi răutăți de tot felul ş.a.m.d., însă, acuma, rămân pentru mine numai lucrurile bune, de celelalte nu-mi aduc aminte… au dispărut… au dispărut toate celelalte… au fost obstacole în momentul acela şi au fost învinse, sau au fost înlăturate atuncea şi apoi au dispărut, n-au lăsat urme… Pe când celelalte lucruri au lăsat ceva, s-au sedimentat într-un sens bun…”.

Magistrul a plecat dintre noi sau, cu o potrivită expresie a limbii noastre, Eugeniu Coşeriu a *a-sfințit.* Acum, când această minte excepțională şi această inimă mare au încetat să mai rostească prin viu grai *lucrurile aşa cum sunt,* noi, cei rămaşi în tăcere, într-un colț al României sale natale, cei luminați cândva de prezența sa în mijlocul nostru, ne rugăm pentru liniştea sufletului său. Şi îndrăznim să credem că sămânța spirituală dăruită cu atâta generozitate de Magistru a găsit aici, în inima Transilvaniei, pământ din cel bun.

Consiliul director şi Colegiul de redacție